

Kalniškės kautynės

Vienos didžiausių kautynių tarp Lietuvos partizanų ir sovietinės kariuomenės įvyko 1945 m. gegužės 16 d. Kalniškės miške. Viename gražiame miško kalnelyje, nuo seno žmonių Meškakalnių vadinamame, bazavosi Lietuvos kariuomenės lt. Jono Nefalto-Lakūno vadovaujamas partizanų būrys. Partizanų pozicijas atakavo NKVD kariuomenės 1-ojo Pabaltijo fronto 220-asis pulkas, vadovaujamas mjr. Jacenkos. Dar prieš mūšį ryšininkai, pastebėję okupacinės kariuomenės judėjimą, pranešė partizanams, tačiau šie, būdami gerai ginkluoti ir degdami neapykanta okupantui, nusprendė kautis. Miškas buvo apsuptas iš vakaro, - aukštuma keliais žiedais ankstų gegužės 16-tos rytą. Pradžioje kariuomenė surengė psichologinę ataką, puolė šaukdami "ura" (valio) ir "šaika pastuchov, sdavaites" (piemenų gauja, pasiduokite), bet sutelkta partizanų ugnis juos greit nutildė. Žūtutinės kautynės vyko visą dieną. Ypač narsiai kovėsi Pušėlė - vado J. Neifalto žmona Albina Griškonytė - Neifaltienė. Jos kulkosvaidis atvėsinio ne vieno baudėjo įkarštį. Baigiantis dienai, suprātę, iš kur taip taikliai šaudoma, baudėjai ją nutildė amžiams.

Kulkosvaidžiams tratant,

"Pušėlė" pasviro, -

Pakirto ją prieš šaulius..., - dainavo po mūšio Lietuva.

Priešas šaudė iš minosvaidžių, sunkiųjų kulkosvaidžių, naujojo šarvuoties ir žvalgybinę aviaciją. Priešo atakos kartojosi papildant vis naujais kareiviais. Partizanai sutelkta ugnimi juo atmušinėjo. Priešas akiai puldamas turėjo daug nuostolių, tačiau ir partizanų gretos retėjo. Tik vakarop, baigiantis šoviniams, partizanai išsiveržė iš apsupties, palikdami mūšio lauke 44 žuvusius ir bent 10 kartų daugiau nukautų priešų. Prasiveržė iš apsupties, du partizanai buvo nukauti pamiškėje kitą dieną, dar vienas mirė nuo žaizdų ir buvo palaidotas toliau miške. Gegužės 18 d., ryšininkai atvykę į žvalgybą, surinko likusias po mūšio partizanų kūnų dalis ir palaidojo kalvos papėdėje. Dabar čia stovi kryžius aptvertas tvorele, žydi gėlės.

Pats vadas Lakūnas su kitais kovotojais iš apsupties prasiveržė. Netrukus suorganizavo naują partizanų būrį, slapyvardį pakeitė į Sakalo ir toliau narsiai kovojo iki žūties 1945 m. lapkričio 20 d. Vado lavonas, niekintas Krosnoje, užkastas klebonijos pievose.

Kalniškės mūšyje žuvusių partizanų kūnai buvo niekinami Simne, Turgaus aikštėje. Po keleto dienų, nakčia nuvežti už kapų ir Simno ežero pakrantėje sumesti į aviacijos bombos išraustą gilią duobę. 1989 m. pavasarį žuvusiųjų palai-

Pušėlė

Lakūnas

kai, giminių ir artimųjų rūpesčiu buvo palaidoti Simno kapinėse. 1990 m. jų atminimui prie kapo pastatytas paminklas (autorius partizanas Jurgis Nevulis). 1991 m. jis pastatė paminklą ir mūšio vietoje - Kalniškės miške. Tačiau, praėjus trims dienoms, paminklas sovietinių saugumiečių buvo sprogdytas. Per savaitę J. Nevulis, talkinant D. Krakauskui, A. Akeliui ir P. Seredai, paminklą atstatė. Nuo 1989 m. mūšio vietoje kasmet vyksta renginiai žuvusiems partizanams atminti, stichiškai kuriasi memorialas.

Kalniškės mūšyje žuvo: Adomas Alesius (1920), Bronius Anuškevičius-Šešėlis, Petras Austrevičius-Kurtas (1916), Jonas Ažukas (1927), Jonas Botyrius-Basanavičius (1916), Leonas Botyrius-Tarzanas (1922), Vaclovas Brazaitis-Stirna (1917), Antanas Bubnys, Alfonsas Čizikas-Ažuolas (1925), Petras Čizikas-Žuolas (1920), Jeronimas Dambrauskas-Ažuolinis (1922), Klemensas Dambrauskas-Tauras (1926), Vitalijus Gruzinskas-Beržas (1922), Antanas Gurevičius-Sakalas (1923), Vaclovas Kuduškevičius-Zaltys, Jonas Kaknevičius-Lapas (1918), Antanas Karauskas (1927), Julius Klimavičius-Kranklys (1918), Jonas Kubilius (1920), Pijūšas Kunigonis-Berželis (1924), Petras Kvedaravičius-Kiškis (1924), Jonas Lenkauskas (1925), Vincas Leskevičius-Bajoras (1913), Antanas Levickas (1920), Bronius Marčiukonis-Aras, Albinas Maskelis (1911), Jurgis Maskelis (1926), Albina Neifaltienė-Pušėlė (1915), Petras Neimonas (1923), Aleksandras Padimanskas-Sarūnas (1917), Juozas Pajaujis-Sietynas (1918), Vytautas Pavilonis-Vasaris (1920), Antanas Pečkys (1926), Jonas Pockevičius-Ažuolas (1924), Bronius Ravaitis (1927), Pranas Rekšty (1926), Kostas Šulgauskas-Svogūnas (1922), Juozas Vaišnyš-Samsonas (1915), Vytautas Vaišnyš-Ramonas (1919), Juozas Valka-Gruodis (1922), Vytautas Vilčinskis-Zaibas (1919), Onutė Vilčinskienė-Drebulė (1916), Antanas Voska-ūarka (1920), Edvardas Žukauskas-Uosis (1924), Buzulis, Bražinskas, Kazakevičius.

Parengė **Robertas Ščerbavičius**

Kalniškės kautynių sukakties minėjimas

Paminklas kautynių kalvoje